

אחריות מקצועית ומשפטית - מהנדסי חשמל ויועצי תאורה

עו"ד הרצל נעמן

סגן מנהל מינהל בינוי ותשתית עיריית תל אביב-יפו

חוקים מובילים וסעיפי רשלנות - המסגרת הנורמטיבית

■ פקודת הנזיקין – עוולת הרשלנות

סעיף 35 (עוולת הרשלנות): מהנדס המבצע מעשה או מחדל, שמהנדס סביר לא היה עושה באותן נסיבות, עובר עבירת רשלנות.

סעיף 36 (חובת הזהירות): המתכנן חב חובת זהירות כלפי כל מי שעלול להיפגע מהתכנון.

סעיף 38 (חובת הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים):
 אם הנזק נגרם על ידי "דבר מסוכן" (כמו חשמל) חובת ההוכחה עוברת למהנדס, שיוכיח שלא התרשל.

חוקים מובילים וסעיפי רשלנות - המסגרת הנורמטיבית

- חוק החשמל (התשי"ד):**
 סעיף 6 – איסור ביצוע עבודה ללא רישיון מתאים
- הפרת חובה חקוקה (סעיף 63 לפקודת הנזיקין):**
 אם מהנדס/ יועץ תאורה לא עמד בקבוע בתקנות חוק החשמל,
 זוהי רשלנות כמעט אוטומטית

אחריות יועץ תאורה בבחירת טכנולוגיה קיימת מול מתקדמת

■ **השאלה המשפטית:** האם שימוש בטכנולוגיה ישנה, כאשר קיימת טכנולוגיה מתקדמת, מהווה רשלנות?

■ **מבחן הסטנדרט המקצועי:** בית המשפט יבחן האם הטכנולוגיה החדשה הפכה לסטנדרט. אם רוב השוק עבר לטכנולוגיה בטוחה יותר, הצמדות לטכנולוגיה ישנה עלולה להיחשב כרשלנות

אחריות יועץ תאורה בבחירת טכנולוגיה קיימת מול מתקדמת

- **נוסחת "הנד" Hand Formula** - בית המשפט בוחן את היחס בין עלות המעבר לטכנולוגיה חדשה לבין הסתברות הנזק. אם הטכנולוגיה החדשה מונעת סכנת חיים בעלות סבירה – חובה להשתמש בה.

- **התיישנות מול בטיחות** - מהנדס אינו יכול לטעון "כך תכננו לפני 20 שנה" אם כיום ידוע ששימוש בטכנולוגיה ישנה מסכן חיים.

פסיקת בית המשפט העליון – מקרים בולטים

ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש

- העובדות: נער נפצע בקפיצה לבריכה במים הרדודים כאשר לא היה שילוט אזהרה מתאים
- ההלכה: בית המשפט קבע כי "בעלים או מחזיק במקרקעין" צריכים לצפות נזק מסיכונים לא סבירים
- המסר למתכנן: חובה לצפות מראש שימוש לא נכון או בלאי טבעי של המוצרים

פסיקת בית המשפט העליון – מקרים בולטים

ע"א 4548/91 עיריית הרצליה נ' פרץ

- העובדות: נזק שנגרם כתוצאה ממחדל בתחזוקה ובבדיקה.
- ההלכה: בית המשפט הטיל אחריות כבדה על הרשות ומתכנניה. נקבע כי חובת הזהירות כוללת חובת בדיקה תקופתית. מהנדס שאינו קובע בתכנית התאורה הוראות תחזוקה ובדיקות ברורות – חשוף לתביעה.

פסיקת בית המשפט העליון – מקרים בולטים

ע"א 702/87 נחום נ' דורנבאום

- ההלכה: איש מקצוע (כמו מהנדס חשמל) חב חובת זהירות מוגברת בשל המומחיות שלו.
- "המהנדס הסביר" הוא מהנדס מיומן המעודכן בחידושים המקצועיים האחרונים.

ההלכה קובעת

- חובת הצפיות
- עמידה בתקנים - תנאי הכרחי אך לא מספיק
- אחריות אישית

חוק האחריות למוצרים פגומים

- חוק האחריות למוצרים פגומים (defective products), תש"ם-1980 (להלן: "החוק")

קובע, כי יצרן חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מפגם במוצר שייצר, ואין משמעות לשאלה אם היה או לא היה אשם מצד היצרן.

- החוק מגדיר מוצר פגום כמוצר ש:

1. בשל ליקוי בו הוא עלול לגרום לנזק גוף.
2. בנסיבות העניין נדרשות אזהרות או הוראות טיפול ושימוש מטעמי בטיחות והן לא ניתנו או שאינן מתאימות בהתחשב בסכנה הכרוכה במוצר.

חוק האחריות למוצרים פגומים

■ האם עמוד תאורה הוא מוצר?

בית המשפט קבע כי רכיבים המותקנים במרחב הציבורי, כגון: עמודי חשמל, עמודי תאורה, מתקני משחקים וכיו"ב נחשבים ל"מוצר" לעניין החוק. תביעה לפי חוק זה תופנה תמיד נגד היצרן של עמוד התאורה או גוף התאורה, ללא צורך בהוכחת אשמה. הקושי בתביעה לפי חוק זה הוא להוכיח שהפגם היה קיים כבר בזמן הייצור ולא נוצר כתוצאה מהזנחה ו/או אי טיפול מתאים.

דוגמאות מהפסיקה

■ נפילת עמודי תאורה/ שלטים:

באם נגרם נזק גוף בית המשפט יבדוק האם היה פגם בתכנון (לדוגמא: אי עמידה בפני רוחות קלות) ואז ניתן לתבוע לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, ללא צורך בהוכחת רשלנות.

■ התחשמלות מעמודי תאורה:

ניתן לתבוע לפי חוק האחריות למוצרים פגומים כנגד היצרן.

■ העדר תאורה מספקת:

לרוב אינו נופל תחת מוצר פגום. ניתן לתבוע בעילת הרשלנות.

ציפיות לקוח מרכישת מוצר

- איכותי
- עמיד לאורך זמן
- נבחן ועומד בתקנים (תעודות ובדיקות מעבדה)
- קל לתחזוקה
- התקנה מקצועית ללא תקלות
- עלות סבירה
- בטוח בריאותית לשימוש הציבור
- ירוק (אינו מזהם סביבתי)

בעיות קיימות במרחב הציבורי

1. לא ניתנות הוראות אחזקה ברורות
2. לא מתבצעות בדיקות/ מתבצעות חלקית
3. מוצרים נחותים נכנסים לשוק מבלי שעברו בדיקה יסודית
4. לרוכש אין ידע מקצועי מספק כדי לבקר את המתקין (מפקחים)
5. לחץ של הספקים על המתכננים והיועצים המקצועיים
6. לחץ של מזמיני העבודה לסיום מהיר של הפרויקטים

התוצאה

- נרכשים מוצרים לקויים
- תוצאה לא טובה בשטח – ויזואלית וביצועית
- תלונות תושבים
- בזבוז כספי ציבור
- גרימת נזק לציבור

דוגמאות

דוגמאות

מסקנות

- כיום בית המשפט "קשוב" יותר לתביעות נזיקין
- עניין של זמן עד שזה יגיע לתביעות נגד מתכננים וקבלנים ע"י הציבור והרשויות
- ניתן לראות זאת בענפים שונים כגון: עורכי דין, רופאים, מפעלים מזהמים
- הציפייה ממתכנן/ ספק/ קבלן לנהוג במקצועיות על כל המשתמע מכך

